

На останньому етапі кластеризації конкурентних переваг промислового підприємства відбувається побудова дендрограми, встановлюється склад кластерів та інтерпретуються результати кластерного аналізу. На дендрограмі наочно зображені кластери конкурентних переваг, які характеризуються найбільш подібними ознаками. Результати кластерного аналізу є підґрунтям для прийняття багатьох управлінських рішень, зокрема, щодо впровадження конкурентних переваг, вибору найбільш пріоритетних напрямів діяльності підприємства, встановлення стратегії розвитку підприємства тощо.

Висновки. Конкурентні переваги промислового підприємства, яке здійснює діяльність на міжнародному ринку, підвищують його конкурентоспроможність у тому випадку, якщо вони спрямовані на довгострокову перспективу, відповідають обраній стратегії та створюють ефект синергії. Впровадження всіх можливих конкурентних переваг не є доцільним, тому що потребує від промислового підприємства додаткових витрат і, таким чином, знижує його міжнародну конкурентоспроможність. Кластерний аналіз дозволяє визначити набір найбільш ефективних конкурентних переваг, які необхідно впроваджувати та розвивати, а також встановити конкурентні переваги, від впровадження яких доцільно відмовитися.

Література

1. Канищенко Н. Кластери в системі національної конкурентоспроможності / Н. Канищенко // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2006. – № 85. – С. 14–16.
2. Соколенко С. Проблеми і перспективи посилення конкурентоспроможності економіки України на основі кластерів / С. Соколенко // Економіст. – 2008. – № 10. – С. 31–35.
3. Войнаренко М. П. Формування інноваційно-інвестиційної політики регіонів України на засадах кластерних технологій / М. П. Войнаренко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – № 3, Т. 1(109). – С. 263–266.
4. Демідіон В. О. Формування кластерних (мережених) територіально-виробничих систем в будівельному комплексі України / В. О. Демідіон, І. В. Огородник // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 1(56). – С. 116–121.
5. Войнаренко М. П. Концепція кластерів шлях до відродження виробництва на регіональному рівні / М. П. Войнаренко // Економіст. – 2000. – № 1. – С. 29–33.
6. Федоренко В. Г. Концепція кластерної політики в Україні / В. Г. Федоренко, А. М. Тугай, А. Ф. Гойко, В. Б. Джабейло // Економіка та держава. – 2008. – № 11. – С. 5–15.
7. Корчевська Л. О. Якісна оцінка трудового потенціалу країн на основі кластерного аналізу / Л. О. Корчевська // Актуальні проблеми економіки – 2006. – № 2(56). – С. 188–193.
8. Волкова О. В. Результати кластерного аналізу регіональних ринків праці України / О. В. Волкова, О. Б. Носач // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 11(66). – С. 105–112.
9. Шніпко О. С. Алгоритм кластеризації мезо-економічних систем за рівнем їхньої здатності до протидії загрозам / О. С. Шніпко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 6(61). – С. 3–13.
10. Тоцька О. Л. Кластерний аналіз основних продовольчих товарів / О. Л. Тоцька // Регіональна економіка – 2007. – № 2. – С. 260–269.
11. Классификация и кластер / ред. Дж. Вэн Райзен. ; пер. з англ. П. П. Кольцова, под ред. Ю. И. Журавлева. – М. : Мир, 1980. – 205 с.
12. Кокура К. В. Обґрунтування вибору стратегії при формуванні міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства / К. В. Кокура // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4, Т. 1(133). – С. 153–156.
13. Калинина В. Н. Введение в многомерный статистический анализ : учеб. пособие / В. Н. Калинина, В. И. Соловьев. – М. : ГУУ, 2003. – 66 с.

УДК 009.12:666.94:339.9

Д. Є. САЛАВЕЛІС

Одеський державний економічний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПОТЕНЦІАЛУ ЦЕМЕНТНОГО ВИРОБНИЦТВА В КРАЇНАХ СВІТУ

Стаття присвячена актуальному питанню оцінки стану і перспектив конкурентоспроможності потенціалу цементного виробництва в країнах світу та висвітлює результати спостереження за конкурентоспроможністю потенціалу виробників цементу у глобальному світовому просторі.

The article is devoted the pressing issued of estimation of the state and prospects of competitiveness of potential of cement production in the countries of the world and lights up the results of looking after the competitiveness of potential of producers of cement in global outer space.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації в окремій країні визначають взаємозв'язок її економіки зі світовою економікою за допомогою показників, що показують ступінь інтегрованості економік різних держав у глобальну економіку, співвідношення зовнішньоторговельного обороту і ВВП, масштаби іноземних інвестицій, потік платежів роялті в країну та з країни тощо. Чим більше глобалізоване промислове виробництво цементу, тим більше умов щодо впровадження інноваційних технологій в виробничий процес. Процес глобалізації ставить питання по обґрунтуванню трансформаційних змін в економіці та інноваційної моделі розвитку цементного виробництва, що в країнах світу характеризується відставанням темпів концентрації та інтеграції капіталу. Відповідність форм і методів реалізації національних інтересів умовам глобалізації необхідна для того, щоб поєднати вимоги світового ринку цементу із стратегічним набором цілей окремих корпорацій та інтересами національного та міжнародного капіталів. Вважаємо, що першочерговою проблемою сучасного стану конкурентоспроможності цементного виробництва на глобальних ринках є пріоритетність інноваційного розвитку, формування нових технологічних укладів, підтримка розвитку наукомісткого виробництва. Національний пріоритет інновацій визначається тим, що вони сьогодні є важливішим фактором підвищення конкурентоспроможності економіки країни. Здатність виробників цементу країн світу витримувати конкурентну боротьбу на глобальних ринках підтримуються при ефективній адаптації промислового виробництва до нових тенденцій конкуренції, значному підвищенні ролі нововведень та технологічних змін.

Аналіз останніх досліджень. Певний внесок у розвиток теорії конкуренції здійснили вчені А. Сміт, Д. Рікардо, М. Портер, С.Л. Брю, Й. Шумпетер, А.П. Градов, Ю.І. Коробов, Л.Г. Раменський, Г.А. Азов, Р.А. Фатхутдінов, Д.Ю. Юданов. Теоретичні погляди на конкуренцію та конкурентоспроможність потенціалу підприємства комплексно досліджено в розробках вітчизняних вчених. Аналіз макроекономічного зрізу конкуренції та міжнародних аспектів і інструментів рейтингових оцінок конкурентоспроможності досліджено з використанням даних національних рахунків України [1, с. 114]. Глобальне виробництво цементу в країнах світу в конкурентоспроможному просторі пов'язано з формуванням потоків інновації, інвестиції, інтенсифікацією рухів технологічних нововведень та обумовлює систему спостереження за конкурентоспроможністю потенціалу на підприємствах цементної промисловості, основні фактори її організації, що вимагають наукового обґрунтування та нових підходів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування тенденції та системи спостереження за конкурентоспроможністю потенціалу виробництва цементу в країнах світу.

Вклад основного матеріалу. В основі формування економічної категорії конкурентоспроможності потенціалу підприємства знаходяться концептуальні положення теорії конкуренції та теорії потенціалу підприємства. Феномен симбіозу теоретичних і методичних засад двох теорій має бути представлений економічним інструментарієм, який містить поняття конкуренції, конкурентів, конкурентоспроможності, ємкості ринку, конкурентних переваг, ринкової ніші тощо. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства не є внутрішньою природною якістю системи його взаємопов'язаних ресурсів і може бути оцінена тільки при наявності конкурентів. Визначення конкурентоспроможності потенціалу підприємства має не тільки важливе наукове, а й практичне значення, оскільки уявлення про її сутність надає промисловим підприємствам можливість створити стратегію своєї поведінки на ринку.

Конкурентоспроможність потенціалу підприємства як економічна категорія, надає порівняльну характеристику та відображає рівень переваги результативних показників оцінки стану системи його ресурсів і можливостей відносно аналогічних показників конкурентів на ринку. Це поняття ураховує взаємодії всіх складових елементів потенціалу підприємства, реально оцінює його позиції на ринку, ринкову частку, можливості стосовно просування продукції, ефективність її збуту. Проблема конкурентоспроможності потенціалу виробництва цементу в країнах світу виходить далеко за межі конкурентної боротьби в окремих сегментах світових ринків. Високий рівень міжнародної конкурентоспроможності визначає для виробників збільшення можливостей для залучення інвестицій, нових технологій, торговельних контрактів, спонукання до конкурентних переваг. Невирішеними залишаються питання методичного і практичного змісту оцінки рівнів конкурентоспроможності потенціалу і інструментів стимулювання її підвищення в цементному виробництві глобального простору.

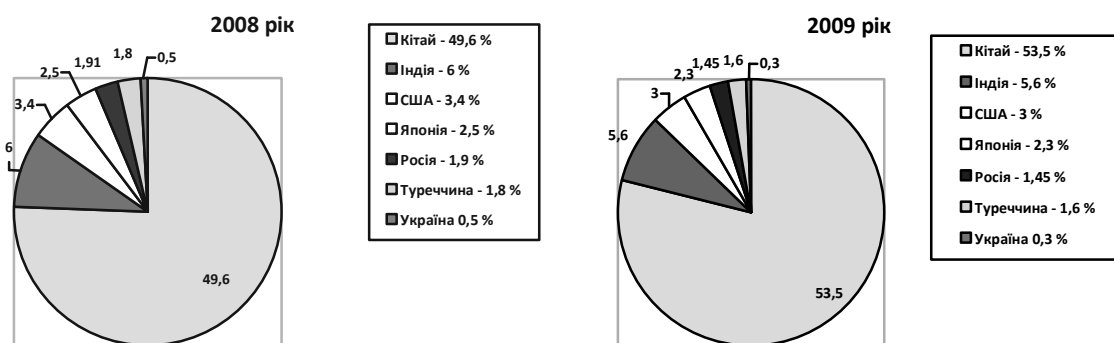

Рис. 1. Розподіл конкурентного середовища виробництва цементу в країнах світу

Організаційні засади системи спостереження за конкурентоспроможністю цементного виробництва в зовнішньому середовищі корпорацій визначається за допомогою індикаторів конкурентоспроможності. Залежно від рівня глобалізації оцінки індикаторів конкурентоспроможності відображає порівняльні характеристики світового національного, корпоративного та нормативного аспектів конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Закономірності технологічного та інноваційного розвитку цементного виробництва в країнах світу передбачають необхідність дослідження нових тенденцій конкуренції на світових глобальних ринках (рис. 1).

Концепція міжнародної конкурентоспроможності базується на системі оцінок порівняльних переваг національних економік за складним переліком індикаторів, що більш-менш повно відображують вплив ключових факторів на різні сторони економічної діяльності на макро- та мікрорівні [1, с. 72].

Не дивлячись на розробку і появу на світовому ринку нових будівельних матеріалів, виробництво цементу в світі зростає щорічно на 3 %. Особливості таких процесів наочно проступають на прикладі деяких країн.

Китай – сьогодні єдина країна, який вдається впродовж більш ніж десяти років утримувати темпи зростання ВВП на рівні вище 8 % у рік. Китай є лідером в світовому виробництві цементу. За останні три роки темп зростання обсягу виробництва цементу по галузі склав 103 %. Така тенденція на світовому ринку виробників цементу спостерігається починаючи ще з 1985 року, коли Китай остаточно і беззаперечно зайняв перше місце в світі по обсягах виробництва цементу. Частка китайських виробників цементу в світовому обсязі виробництва складає майже 50 %, обсяги внутрішнього виробництва цементу в галузі демонструють стабільну динаміку зростання. У Китаї діють 5000 цементних заводів працюють 1,35 млн фахівців. Одночасно, необхідно відзначити, що більше 2000 підприємств, а це 38 % є збитковими.

Індія займає друге місце за обсягом виробництва цементу в світі. В цементній промисловості країни здійснені роботи по технологічному оновленню галузі, що привело до значного збільшення масштабів виробництва. За період 2000–2006 років обсяги виробництва цементу в країні збільшилися в 1,7 разу і досягли 159 млн т. Частка країни в світовому виробництві цементу перевищує 6 %. Цементна промисловість Індії представлена як невеликими підприємствами (потужність печі 10 тонн на добу), так і крупними підприємствами (потужність до 7500 тонн на добу). На крупних підприємствах країни виробляється 85 % цементу, їх потужність більше 1 млн т на рік. В країні працюють 124 великих підприємств і 365 міні-заводів. У 2009 році потужність випуску цементу в країні складає 195,2 млн т, а попит на цемент – 168,2 млн т. Більшість цементних підприємств в країні знаходяться поблизу від джерел сировини і енергії, тому близько 50 % цементу виробляється в південних районах країни.

США – найбільший світовий імпортер цементу. Обсяг виробництва будівельних матеріалів США складає близько \$75 млрд, у тому числі 60 % доводиться на цемент і бетон. Більшість потужностей по виробництву цементу в країні належать зарубіжним компаніям Holcim (Швейцарія), Cemex (Мексика), Buzzi Unicem (Італія) і Lafarge (Франція). Промисловість будівельних матеріалів країни представлена 120 цементними компаніями, сотнями місцевими виробниками піску і гравію і тисячами виробниками бетону. Крім того, 130 компаній управляє цегельними заводами, 500 компаній виробляє асфальт, 200 компаній виробляють продукцію з гіпсу і порядку 1000 компаній здійснюють випуск бетонних блоків і труб. Основною конкуруючою перевагою є випуск продукції за новою “сухою” технологією, проте цей спосіб є більш капіталомістким. В 2007 році в США було вироблено 96,3 млн тонн цементу, у тому числі 92,1 млн тонн портландцементу, на 113 цементних заводах, розташованих в 37 штатах. Два заводи по випуску цементу знаходяться в Пуерто-Ріко. Загальні потужності по випуску цементу в країні складають 127 млн т на рік. Потужності по випуску клінкеру в країні в 2007 році склали 102 млн т на рік. Споживання цементу в 2007 році в країні в порівнянні з 2006 році знизився на 11,4 %, що складає 118 млн т. Зниження об'ємів споживання цементу пов'язано з кризою іпотечного кредитування на будівельному ринку. За даними PCA Economic Research, в 2008 році. Споживання портландцементу в 2008 році в США склало порядку 102,7 млн т, знизилось на 10 %, а в 2009 році ще на 3,6 %. Високі ціни на паливо і криза іпотечного кредитування показують негативні прояви в економіці країни. Якщо навіть в поточному році станеться відновлення економіки, то воно недостатньо торкнеться будівельної галузі і цементної промисловості. По даним PCA, відновлення економіки почалося лише в другій половині 2009 році, що привело до зростання споживання цементу в країні на 5,2 % у 2010 році і прогнозується до подальшого зростання в 2011 році.

Росія займає провідні позиції у виробництві цементу як в світі, так і в країнах СНД. В Росії, що увійшла в п'ятірку найбільших виробників цементу відбувається бурхливе зростання будівельної індустрії. В середньому за 2001–2007 роках темпи виробництва цементу збільшилися на 10,6 %, що викликало попит на цемент в обсязі 4 млн т в рік при умові, що житлове будівництво в Росії споживає 50 % виробленого цементу. У 2008 році обсяг виробництва цементу в Росії оцінюється на рівні 55 млн т. У 2009 році обсяг виробництва цементу досяг 44,3 млн т. Зниження виробництва цементу обумовлене зростанням імпорту після введення з початку 2008 році нульових імпорتنних мит. Останні 4 роки імпорт цементу зростає випереджаючими темпами, з 366 тис. т в 2005 році до 663 тис. т в 2006 році і 2,4 млн т в 2007 році. Високе зростання імпорту з Туреччини та Китаю обумовлене високим попитом на цемент та агресивною ціновою політикою монополіста “Євроцемент груп”, що займає до 50 % ринку.

Цемент в Україні за даними Держкомстату виробляють 17 підприємств, що поєднані в Український концерн цементної і азбестоцементної промисловості “Укрцемент”. Цементна промисловість України в 2000 році залучила зарубіжних інвесторів на вітчизняний ринок. Компанії світового масштабу CRH Group (Ірландія),

Lafarge (Франція), Dyckerhoff (Німеччина), міжнародний концерн Heidelbergcement контролюють виробництво більше 60 % на українському цементному ринку. Західні власники проводять реконструктивні перетворення щодо впровадження системи автоматичного управління, оптимізації процесів приготування шламу, дозування, вантаження і упаковки готової продукції.

Сьогодні лише три підприємства в Україні працюють за новою технологією “сухим” способом виробництва, а саме: ВАТ “КривийРігЦемент”, ВАТ “Днепроцемент” і ЗАТ “Дніпропетровський цементний завод”. За висновками експертів технологія “сухий” спосіб є найбільш ефективною традиційної технології (на 25–30 %). За даними концерну “Укрцемент” в цементне виробництво ВАТ “Івано-Франковськцемент” інвестовано більше 25 млн грн на переобладнання технологічної лінії по виробництву клінкеру. В 2009 році загальний обсяг випуску цементу склав 9,02 млн т, що на 4,89 млн т менше ніж у 2008 році і при умови, що загальні виробничі потужності всіх українських цементних заводів складають 21,4 млн т у рік. Завантаження виробничих потужностей українських цементних підприємств ускладнюється станом морального та фізичного зношення фондів і низькими темпами їх оновлення.

Висновки. Конкуреноспроможність потенціалу підприємства, на нашу думку, є економічною категорією, яка надає порівняльну характеристику та відображає рівень переваги результативних показників оцінки стану системи його ресурсів і можливостей відносно аналогічних показників конкурентних підприємств на ринку. Система спостереження за конкуреноспроможністю потенціалу підприємства в цементній галузі створює цілісний комплекс взаємопов'язаних компонентів, представлений підсистемами індикаторів конкуреноспроможності потенціалу, що входять до системи оцінок порівняльних переваг національних економік в глобальному просторі. Індикатори конкуреноспроможності потенціалу цементного виробництва це оцінні критерії що визначають вплив факторів виробництва на різні сторони господарчої діяльності підприємства та відображають тенденції світової конкуреноспроможності.

Література

1. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : в 3 т. ; За ред. акад. НАН України В. М. Геєця, акад. НАН України В. П. Семиноженка [чл.-кор. НАН України Б. Є. Кваснюка] // Конкуреноспроможність української економіки. – 2007. – Т. 3. – 2007. – 556 с.

УДК 001.76(477)

М. К. СІЧКОРІЗ

Одеський державний економічний університет

ЩОДО ПОБУДОВИ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Ця стаття присвячена актуальному на сьогоднішній день питанню формування інноваційної моделі розвитку України. У статті проаналізовані приклади реалізації моделі інноваційного розвитку різними країнами світу та обґрунтована необхідність переходу України до інноваційної концепції, що базуватиметься на пріоритетності інформаційних технологій та економіці знань.

This article researches a timely question of innovative model of Ukraine's development. In this article examples of innovative development of different countries are analyzed, and the necessity of Ukraine's adoption of innovative conception, which is going to base on informational technologies priority and knowledge economy, is grounded.

Постановка проблеми. В Україні у перехідний період відбувається складна переорієнтація зовнішньо-економічних зв'язків стосовно нових умов економічної діяльності, формування нових пріоритетів, нових форм, пошук нових партнерів. Суттєвим щодо розвитку інноваційної моделі розвитку України є те, що на цей процес не можуть не впливати процеси посилення інтеграційних явищ та глобалізації світової економіки. Процес глобалізації ще гостріше ставить питання щодо обґрунтування трансформаційних змін в економіці та інноваційної моделі розвитку України. На сучасному етапі в Україні все більше розуміють необхідність відповідності форм і методів реалізації національних інтересів умовам глобалізації для того, щоб поєднувати вимоги світового ринку із забезпеченням інноваційно-технологічного розвитку, розмежовувати та одночасно пов'язувати суспільні завдання з потребами корпорацій, інтересами національного та міжнародного капіталу.

Україна як відносно невелика, але невід'ємна частина світового господарства взаємодіє зі світовими ринками, і така взаємодія має бути продуктивною з огляду на вузькість внутрішнього ринку капіталів. Україна сьогодні майже не представлена на міжнародних валютних ринках через слабкість національної економіки, тому Національний банк України змушений підтримувати гривню, оскільки послаблення багатьох обмежень на торгівлю національною валютою може мати негативні наслідки для її стабільності і навіть одна масштабна спекуляція може похитнути стабільність валютного курсу.

Побудова моделі ринкової стратегії України, на нашу думку, можлива за умов розвитку інноваційної інфраструктури, інноваційних бізнес-інкубаторів, центрів інноваційного розвитку, центрів трансферу техноло-